

PROVET I ORTODOX RELIGION 12.3.2014 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

Provet i ortodox religion är till sin art ett mognadsprov med syfte att mäta religionsämnets centrala mål och innehåll. Väsentligt är att känna till den egna religionen, dvs. den ortodoxa kristna traditionen, samt dess förhållande till övriga kristna traditioner och övriga religioner och åskådningar i synnerhet ur det finländska samhällets synvinkel. Väsentligt är också att förstå religionen som en av de underströmmar som påverkar den mänskliga kulturen. Provet syftar till att mäta examinandens religiösa och åskådningsmässiga allmänbildning mot bakgrund av de mål och det innehåll som gymnasieämnet ortodox religion omfattar.

Uppgift 1

Jobs bok som en del av Gamla testamentets (GT) vishetslitteratur. Resonemang kring lidandets problematik och Guds försyn. GT:s allmänna uppfattning om framgång för den rättfärdige och sjukdom och olyckor för lagöverträdaren. Job som en rättfärdig lidande människa. Förbannar inte Gud, gör inte uppror. Meningsutbytet med vännerna. Job erfar Gud på ett nytt sätt. Jobs bok som en typologi för lidande och uppståndelse.

Uppgift 2

Gemensamma utgångspunkter i den apostoliska kyrkan. Den bysantinska statens och kulturens förhållande till andra kulturer i Mellanöstern. Språkfrågorna. Lärofrågorna. Dispyten kring Chalcedon. Monofysitismens problem. Huvuddragen i särprägel hos den koptiska kyrkan, den syrisk-ortodoxa kyrkan, den assyriska kyrkan, den armeniska kyrkan, den etiopiska kyrkan och den malankariska kyrkan.

Uppgift 3

Rysslands kyrka försökte efter andra världskriget med stöd av Sovjetunionen att till sig återansluta de kyrkor som hade lösgjort sig från den efter revolutionen 1917. Den sovjetiska utrikespolitikens roll. Rysslands kyrkas biskopars överläggningar med finländska biskopar. Nya Valamokloster och Konevits kloster övergår till att kanoniskt underlyda Moskva. Den permanenta karaktären hos den kanoniska förbindelsen med moderkyrkan i Konstantinopel. Stärkandet av den finländska nationella ortodoxa självkänslan. Patriarken Athenagoras som ett stöd för Finlands ortodoxa kyrka. Konstantinopels kanoniska åligganden i enlighet med besluten från de ekumeniska synoderna. Konstantinopel som moderkyrka inte bara för Finlands utan också för Rysslands ortodoxa kyrka. Det s.k. tövädret efter Stalin. Normaliseringen av förbindelserna. Återupprättandet av bönegemenskapen. Klostren återgår till Finlands ortodoxa kyrka.

Uppgift 4

Mystikens strömningar. Influenser från Athos. Paisij Velitjkovskij. Den hesykastiska traditionen. Filokalian översätts från grekiska till kyrkslaviska. Klosterväsendets andliga blomstring. Intresset för kyrkofädernas teologi. Staretserna (andliga vägledare). Serafim av Sarov. Amvrosij av Optina. Missionsarbetets uppsving. Johannes av Kronstadt. Översättningen av Bibeln till ryska.

Uppgift 5

Kyrkomötena definierade urkyrkans tro dogmatiskt och avfattade kyrkliga stadga för kyrkans liv (dogmer, kanoner). Bevarandet av kyrkans tro ett förpliktigande arv. På samma sätt den kanoniska lagen. Behovet av tolkning i nutiden. Inte en enda kanon från det första kristna årtusendet har upphävts. Likväl har världsbilden förändrats. Naturvetenskaperna, samhället, demokratin och de mänskliga rättigheterna ger upphov till nya frågor. Principen om kreativ trohet. Biskopsmötena (synoder på en lägre nivå än de allmänna kyrkomötena) som uttolkare. Förberedelser för en ny helig och stor synod.

Uppgift 6

Dopet som porten till medlemskap i kyrkan. Pånyttfödelsens bad. Sambandet med myrrasmörjelsen. Övergång från "denna värld" till ett nytt liv. Att man har blivit en kristen borde ständigt synas i livet. Dopets nåd bär och upprätthåller det andliga livet. Gudstjänsten har många förbindelselänkar till dopets sakrament: till exempel teofania och stora lördagen.

Uppgift 7

Ett gott svar definierar vad som avses med en familj i kris och specificerar olika skäl till att familjer nu för tiden hamnar i kris. Det finns många individuella skäl (t.ex. arbetslöshet, utslagning, fattigdom, ensamhet, skuldsättning, relationsproblem och mentala problem, långvariga sjukdomar) och samhällsliga och sociala faktorer (t.ex. arbetslöshet, uppsägning, ekonomisk kris, lågkonjunktur, otillräckliga socialbidrag). Svaret ska inrikta sig på de former av hjälp och service som kyrkan erbjuder (t.ex. diakoni, skuldrådgivning, hjälp i form av kläder och mat, familjerådgivning, själavård, äktenskapsläger, lägerverksamhet) och resonera kring deras betydelse för att en familj i kris ska klara sig. Den hjälp kyrkan erbjuder är jämförbar med många former av hjälp som samhället erbjuder, men den har konstaterats ha karaktär av ett sista halmstrå: man anlitar den först när samhällets alla stödsystem och skyddsnät har svikit.

Uppgift 8

Med medkänsla avses medvetenhet om en annans lidande och vilja att verka för att lindra det. Synonymer till ordet är empati, sympati och kärlek. Svaret ska bedöma Dalai lamas uppfattning om en medkänslans religion utifrån olika religions- och världsåskådningstraditioner, men också i förhållande till Dalai lamas egen buddhistiska bakgrund (t.ex. betoningen av den aktiva kärleken). Ett gott svar förutsätter konkreta exempel på vilka slags element av medkänsla som förekommer i olika religions- och världsåskådningstraditioner (t.ex. den gyllene regeln, ahimsaprinicipen inom buddhismen och hinduismen, kärleken till nästan inom de monoteistiska religionerna, det dubbla kärleksbudet, allmoseskatt och givande av allmosa, solidaritet, altruism).

Uppgift +9

I den ortodoxa kyrkans trossyn innehar människan en hög position. Höga ideal. Idealens förhållande till den fallna människonaturen. Människan som skapelsens konung och präst. Satt att bruka och bevara. Högmodets, själviskhetens och girighetens problem. Vardagens materialism, d.v.s. de materiella värderingarna som frestelse och orsak till fall också för de kristna. Människans behov av och möjlighet att genom kristen andlig strävan ("ävlan") och med hjälp av Guds nåd förändras, bli andligt förklarad, helgas. Möjligheten till en måttfull levnadsstandard, till ett levnadssätt som beaktar medmänniskorna och miljön.

Uppgift +10

I ett gott svar definieras begreppet helig bild och bildernas betydelse och bruk granskas genom jämförelser mellan tre religiösa traditioner. Dessa kan vara den kristna, den judiska, den islamska, den hinduistiska, den buddhistiska, den konfucianska, den jainistiska eller den shintoistiska traditionen. Till den kristna traditionen hör både den västkyrkliga och den östkyrkliga traditionen.

Eftersom definitionerna av en helig bild, dess betydelse och bruk kan skilja sig avsevärt från varandra i olika religiösa traditioner, utformar sig svarets struktur och innehåll olika i enlighet med vilka traditioner examinanden har valt. I regel kan den heliga bildens betydelse och bruk när det gäller alla religiösa traditioner granskas åtminstone ur följande synvinklar:

- bildmotiv (t.ex. religionens grundare, heliga män och kvinnor, religiösa erfarenheter, gudar, illustrationer av heliga händelser och berättelser, illustrationer i heliga böcker och andaktsböcker)
- individuella/kollektiva kulthandlingar (t.ex. bön, andakt, liturgi)
- färger och symboler
- ikonoklasm, d.v.s. bildförbud eller bildstorm
- bildpropaganda
- ikonolatri, d.v.s. bilddyrkan
- didaktisk betydelse och didaktiskt bruk
- placering av bilderna (t.ex. i kyrkliga lokaler och gudstjänstlokaler, i sakrala lokaler, på altaren, i tempel, på gator, på husaltaren, i köpcentrum)
- upphovsmän (konstnärer, kyrkmålare, den religiösa traditionens egna representanter)
- bestämmelser som gäller för en helig bild
- religiöst, andligt och pastoralt inflytande